

VOLEBNÍ PROGRAM STRANY LEVICE

PRO VOLBY DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY
PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY 2025

LEV!CE

ÚVOD

Už přes třicet let u nás rostou ekonomické, sociální i politické nerovnosti, bohatství se koncentruje do rukou menšiny lidí, která si na úkor ostatních přizpůsobuje i veřejné instituce. Tento trend chceme zvrátit.

Naší dlouhodobou prioritou je prosazování demokratického socialismu. Spravedlivá společnost musí být založena na rovnosti a solidaritě.

Je potřeba bezodkladně začít zlepšovat fungování našich veřejných služeb a infrastruktur, které jsou v současnosti silně podfinancované. Zdroje na to chceme najít zdaněním bohatých, zejména firem. Považujeme za nutné zvýšit míru přerozdělování.

Demokracii vnímáme nejen jako volební proces, ale také jako právo lidí rozhodovat tam, kde žijí a kde pracují. Lidé musí mít kontrolu nad ekonomikou, veřejnými službami a svými životy. Podporujeme aktivní roli státu pod kontrolou veřejnosti.

Odmítáme rasismus, fašismus, xenofobii a jakoukoliv formu vykořisťování. Stavíme se proti všem projevům dehumanizace lidí v nevýhodném postavení – ať už z důvodů sociálních, kulturních, etnických, genderových či jiných odlišností. Hájíme práva migrantů prchajících před válečnými konflikty, autoritářskými režimy či dopady klimatické změny. Stojíme za právy pracujících, prosazujeme jejich posilování a rozšiřování.

Odmítáme politiku militarizace a další neodůvodněné navyšování výdajů na zbrojení kvůli tzv. „solidaritě se spojenci“, která slouží jako záminka pro prosazování zájmů zbrojního průmyslu, nikoliv pro skutečné potřeby bezpečnosti.

1. SOCIÁLNÍ SPRAVEDLNOST: DŮSTOJNÉ BYDLENÍ, KVALITNÍ VZDĚLÁNÍ, SILNÉ VEŘEJNÉ SLUŽBY

Společnost musí zajistit lidem základní služby bez ohledu na jejich příjem.

- **Zdraví a vzdělání:** Bezplatné, kvalitní a dostupné zdravotnictví a školství jsou základní práva, nikoliv zboží.
- **Bydlení jako právo garantované ústavně:** Stát musí stavět veřejné byty, regulovat nájemné a zabránit spekulacím s nemovitostmi. Podporujeme rozvoj družstevního a komunitního bydlení
- **Orientování stavební legislativy na potřeby obyvatel a životního prostředí:** zájmy developerů musí být až na druhém místě.
- **Dostupné veřejné služby:** Bezplatná veřejná doprava jako ekologická alternativa, státní regulace cen energií, vody a základních potravin.
- **Boj proti obchodu s chudobou:** Domy a ubytovny, v nichž nájemníci bydlí v rozporu s normami bezpečnosti či důstojnosti, majitelům však vynášejí zisk, by měly být vyvlastněny státem nebo obcí a tam, kde to charakter a technický

stav budovy budou umožňovat, v součinnosti s nájemníky renovovány a přetvořeny na řádné bydlení.

Jak toho dosáhnout: kombinací nepodmíněných základních služeb (bydlení, voda, elektřina), nepodmíněného příjmu, státem garantovaných cen a důstojných mezd.

2. PRÁVA PRACUJÍCÍCH, DŮSTOJNÁ PRÁCE A EKONOMICKÁ DEMOKRACIE

Podporujeme zkrácení pracovní doby, silné odbory, zaměstnaneckou participaci a regulaci automatizace tak, aby sloužila lidem, nejen ziskům podnikatelů. Ochrana pracovních práv je klíčová pro snížení nerovností a spravedlivou ekonomiku.

- **Důstojné mzdy za důstojnou práci:** Každý zaměstnanec musí mít právo na mzdu postačující k důstojnému životu a férové pracovní podmínky.
- **Dostatečná minimální mzda:** Naším cílem je minimální mzda na 60 % průměrné mzdy z předchozího roku s automatickým mechanismem každoročního zvyšování.
- **Silná odborová práva:** Podporujeme kolektivní vyjednávání o mzdách i o podmínkách práce.
- **Standardní pracovní úvazky:** Základním pracovní právním vztahem musí zůstat standardní pracovní smlouva. Práce pro zaměstnavatele na dohodu o provedení práce (DPP) či dohodu o pracovní činnosti (DPČ) chceme omezit na případy, kde to povaha pracovní činnosti vyžaduje.
- **Ochrana pracovních práv:** Odmítáme švarcsystém a výpovědi bez udání důvodu.
- **Vázanost poskytování veřejných zakázek na dodržování pravidel:** Dodržování pracovních právních a sociálních norem, případně i dobrého úzu nad jejich rámec (například zaručené mzdy na určitých pracovních místech, počet klíčových pracovníků na požadovaný objem výkonu) stanovíme jako kritérium při zadávání veřejných zakázek.
- **Spravedlivá důchodová reforma:** ne důchodové reformě mechanicky zvyšující věk odchodu do důchodu, musí reflektovat technologický pokrok a měnit se pracovní podmínky.
- **Ekonomická demokracie:** Lidé, ne kapitál, musí rozhodovat o budoucnosti práce a ekonomiky, podporujeme spolurozhodování zaměstnanců o chodu podniků mimo jiné i formou zastoupení ve vedení firem.
- **Práva pracovníků v digitální ekonomice:** Odmítáme obcházení pracovního práva v platformové ekonomice. I v ní musí mít pracující zajištěnou sociální ochranu, férové mzdy a stabilní podmínky.
- **Ochrana pracujících při ekonomických změnách:** Každá transformace odvětví musí být provázena garancí zaměstnání a rekvalifikací v koordinaci s odbory.

3. ROLE STÁTU, HOSPODÁŘSKÁ POLITIKA

Stát musí být aktivním ekonomickým hráčem, nejen regulátorem, ale i poskytovatelem klíčových služeb. Odmítáme, aby vliv kapitálu převažoval nad

veřejným zájmem. Podporujeme veřejné vlastnictví strategických odvětví, regulaci cen základních potřeb a masivní investice do veřejné infrastruktury. Funkční stát nemohou zajistit ti, kdo ho dlouhodobě pod rouškou neoliberálních škrtacích reforem oslabují, omezují jeho rozpočet a privatizují veřejné služby a pak se diví, že nefunguje.

- **Demokratická kontrola ekonomiky:** Rozhodování o zásadních ekonomických otázkách musí podléhat veřejnosti, nikoli logice zisku a trhu.
- **Stát jako garant ekonomické stability:** Klíčová odvětví jako energetika, vodohospodářství, doprava, telekomunikace, bankovníctví, farmacie a strategické suroviny nesmí být v rukou trhu, ale pod veřejnou kontrolou.
- **Deprivatizace klíčových sektorů:** Tam, kde privatizace selhala a slouží jen ke generování zisků pro úzkou skupinu, je na místě zpětné převedení do veřejného vlastnictví.
- **Omezení moci nadnárodních korporací:** Prosazujeme férový mezinárodní obchod a boj proti daňovým rájům.
- **Podpora veřejného a družstevního sektoru:** Stát musí rozvíjet státní, komunální a družstevní podniky namísto podpory soukromého kapitálu.
- **Regulace cen základních potřeb:** Stát musí zabránit spekulacím a zajistit spravedlivé ceny potravin, energií a bydlení, v případě nutnosti i jejich zastropováním.

4. STÁTNÍ ROZPOČET A DAŇOVÝ SYSTÉM

Státní rozpočet musí sloužit lidem, ne firmám a finanční elitě. Podporujeme progresivní zdanění, spravedlivější daňový systém a boj proti daňovým únikům, aby stát měl dostatek prostředků na zdravotnictví, školství, bydlení a poskytování sociální jistoty.

- **Progresivní zdanění:** Vyšší daňová zátěž pro velké firmy a bohaté, nižší nebo symbolické daně pro nízkopříjmové pracující. Od třetí a další nemovitosti vyšší sazba pro vlastníka při současném zavedení účinné regulace nájemného.
- **Daňová spravedlnost:** Přesun zdanění z práce na kapitál – zdanění finančních spekulací a velkého majetku.
- **Boj proti daňovým únikům a optimalizacím:** Zavedení efektivní daňové sazby pro korporace, zdanění zisků z daňových rájů, zdanění firem tam, kde skutečně působí, evidence skutečných vlastníků, posílení finanční správy.
- **Snížená DPH na základní potřeby:** Zásadní snížení DPH u potravin, energií, hygienických potřeb, knih a kulturních služeb.
- **Klimatická spravedlnost:** Výnosy z ekologických daní musí být použity na přímou podporu domácností, které jsou ohrožené energetickou chudobou.
- **Sociálně spravedlivé výdaje:** Prioritu mají mít investice do veřejného bydlení, školství, zdravotnictví, péče, veřejné dopravy a energetických úspor – ne privatizace nebo outsourcing služeb.

- **Rozpočet pro lidi, ne pro korporace:** Státní dotace mají sloužit veřejnému zájmu, mají být transparentní a přínosné pro společnost. Odmítáme jejich zneužívání ve prospěch firem a privilegovaných sektorů, které si z nich dělají nástroj neoprávněného zisku a vyhýbají se spravedlivému zdanění.
- **Konec veřejných zakázek na míru:** Chceme zabránit skrytému přelévání peněz od státu k velkým firmám skrze netransparentní tendry.

5. ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ, KLIMATICKÁ SPRAVEDLNOST, UDRŽITELNÁ BUDOUCNOST

Ochrana klimatu je otázkou přežití, ne „zeleného šílenství“. Green Deal přesto kritizujeme, neboť je pojatý spíš tak, aby zajistil nový zdroj zisku investorům, často těm samým, kteří dosud investovali do fosilního průmyslu, zatímco běžní lidé ponesou náklady transformace a prohlubování ekonomické nerovnosti bude pokračovat. Fosilní průmysl a znečišťovatelé musí nést náklady ekologické transformace. Podporujeme veřejnou kontrolu nad energetikou, investice do obnovitelných zdrojů a spravedlivou ekologickou transformaci.

- **Ochrana klimatu jako priorita:** Ekologická udržitelnost a sociální spravedlnost jdou ruku v ruce. Prosazujeme demokratický ekosocialismus.
- **Nová rozvojová kritéria:** Odmítáme HDP jako hlavní měřítko prosperity – skutečný lidský rozvoj musí být hodnocen podle kvality života (zdraví, vzdělání, důstojný příjem), sociálních podmínek a ekologické udržitelnosti, tak jak je uvedeno v cílech udržitelného rozvoje OSN (tzv. SDGs).
- **Boj proti fosilnímu průmyslu:** Regulace fosilního průmyslu, postupná redukce fosilních paliv, vyšší daně pro znečišťovatele a zákaz spekulací s nerostnými surovinami.
- **Podpora obnovitelných zdrojů:** Investice do solární, větrné, vodní a geotermální energie, podpora komunitní energetiky, ovšem v provázanosti s ucelenou energetickou soustavou státu.
- **Jaderná energetika:** Pouze tam, kde je výhodná – odmítáme její rozšiřování za účelem exportu elektřiny.
- **Těžba strategických surovin:** Odmítáme těžbu strategických surovin (lithia, uhlí a dalších) i hospodaření s dalšími přírodními zdroji (např. vodou) soukromými firmami – tyto zdroje musí sloužit veřejnému zájmu, ne spekulacím.
- **Ekologická doprava:** Investice do železnic a veřejné dopravy, odmítáme rozšiřování letišť.
- **Upřednostňování technologicky úspornějších a přírodnějších řešení:** např. mokřadů a kořenových čistíren namísto velkých a nákladných zásahů do krajiny, jako jsou přehrady či betonové kanalizační stavby.

6. ZAHRANIČNÍ POLITIKA, ANTIIMPERIALISMUS A BEZPEČNOST

Prosazujeme internacionální solidaritu se všemi lidmi postiženými či ohroženými válečnými konflikty nebo přírodními katastrofami. Odsuzujeme všechny imperialistické agrese, ať ze strany zemí západního bloku, jejich odpůrců nebo jakéhokoliv jiného státu. Přiznáváme napadeným státům právo na obranu v souladu s Chartou OSN a mezinárodním právem. Prosazujeme spravedlivý mír bez anexí a okupací. Usilujeme o zrušení vojenských paktů a nový systém kolektivní bezpečnosti. Skutečné bezpečí vzniká mírem, ne zbrojením.

- **Proti imperialismu ve všech formách:** Odmítáme agresivní politiku Ruska, USA, Izraele i dalších států, které porušují mezinárodní právo, včetně zemí Evropské unie, a odmítáme snahy využít EU pro takové cíle.
- **Odmítáme jakékoli formy násilí a hrozby silou jako nástroj dobytvačné politiky v mezinárodních vztazích:** Proto odsuzujeme vojenské zásahy USA a/nebo EU v Jemenu, Libyi, Africe i jinde stejně jako agrese Ruska na Ukrajině, čínský tlak na Tchaj-wan a jihovýchodní Asii atd. Rozhodně se stavíme proti okupační a genocidní politice Izraele v Gaze a na Západním břehu, stejně jako proti jeho agrese v Libanonu a Sýrii a proti podpoře těchto aktivit ze strany USA a jejich evropských i jiných spojenců. Neuznáváme nutnost zařadit se do některého tábora ve jménu „menšího zla“.
- **Podpora Mezinárodního trestního soudu (ICC):** Požadujeme nezávislé vyšetřování válečných zločinů a stíhání všech pachatelů bez ohledu na jejich státní, politickou nebo vojenskou příslušnost. Spravedlnost nesmí být selektivní.
- **Alternativa k NATO:** Chceme vystoupit z NATO a místo něho budovat celoevropský systém kolektivní bezpečnosti založený na Chartě OSN a dodržování mezinárodního práva.
- **Evropská obranná autonomie:** Státy EU se musí vymanit z vojenské závislosti na USA. Požadujeme aktivní závazek členských států EU k prosazování míru v souladu s Chartou OSN a k odmítnutí všech aktivit porušujících mezinárodní právo
- **Zbrojní průmysl pod veřejnou kontrolou:** Bezpečnostní politika nesmí být ovlivňována soukromými firmami, jejichž cílem je maximalizace zisku.
- **Omezení zbrojení:** Požadujeme zastavení nekontrolované militarizace a přesun veřejných financí ze zbrojního průmyslu do sociálních služeb, vzdělání a ekologické transformace.
- **Obranné výdaje:** Financování armády musí vycházet z reálných bezpečnostních hrozeb, odmítáme zvyšování armádních výdajů pod tlakem zahraničních spojenců (např. NATO, USA, případně EU) nebo zbrojařských firem. Prioritou musí být obrana území a občanů, ne účast v geopolitických hrách.
- **Spravedlivé obchodní vztahy:** Odmítáme neokoloniální ekonomiku a vykořisťování globálního Jihu. Podporujeme ukončení ekonomické závislosti chudých a méně rozvinutých zemí na vyspělých státech.

- **Sociálně spravedlivá migrační politika:** Migrace je důsledek války, chudoby, klimatické změny a neokoloniálního vykořisťování. Prosazujeme ochranu práv migrantů, aby nebyli vystaveni vykořisťování a zneužívání ani na cestě, ani v hostitelských státech.

7. SOLIDÁRNÍ A SPRAVEDLIVÁ EU

Evropskou Unii budeme podporovat za podmínky její zásadní reformy. Současná Unie upřednostňuje zájmy firem a elit před zájmy většiny lidí, oslabuje sociální stát a prohlubuje nerovnosti. Chceme Evropu postavenou na solidaritě a ochraně sociálních práv, ne na deregulaci a privatizaci. Evropská integrace má smysl pouze tehdy, pokud chrání práva pracujících, veřejné služby a demokratické rozhodování, nikoli pokud slouží kapitálu.

- **Demokratizace EU:** Omezit vliv nevolených orgánů, lobbistů a kapitálu, posílit roli občanů a Evropského parlamentu.
- **Hospodářská politika eurozóny:** Musí reflektovat zájmy občanů, nejen finančních trhů a bank.
- **Odmítáme daňový dumping v EU** a požadujeme, aby nadnárodní korporace platily daně v zemích, kde skutečně podnikají. Tím zabráníme využívání daňových rájů (včetně těch, které existují v samotné EU) a zajistíme spravedlivější daňový systém, který nebude zatěžovat hlavně pracující.
- **Euro pouze za spravedlivých podmínek:** Neodmítáme z principu přijetí eura, ale požadujeme nejprve sblížení ekonomických a sociálních politik v EU. Přijetí eura nesmí vést k tlaku na snižování životní úrovně a musí být doprovázeno demokratickou kontrolou hospodářské politiky.
- **Odmítnutí neoliberálních obchodních dohod:** tyto dohody, které EU uzavírá se státy v jiných částech světa, oslabují pracovní práva, ničí ekologické i jakostní normy a podřizují veřejný sektor (včetně soudnictví – viz mezinárodní arbitráže) tržním mechanismům.

8. ROVNOST, FEMINISMUS A PRÁVA MENŠIN

Každý musí mít rovná práva bez ohledu na národnost, pohlaví, genderovou identitu, sexuální orientaci či zdravotní postižení, a to nejen v zákoně, ale i v praxi.

- **Stejně mzdy za stejnou práci:** Požadujeme rovné mzdy mezi muži a ženami, důstojné ocenění pečovatelské práce a kratší pracovní týden, který umožní lepší sladění pracovního a rodinného života.
- **Dostupná péče o děti:** Veřejné školky a jesle musí být právem, ne luxusem, aby rodiče mohli kombinovat práci a rodinný život.
- **Práva LGBTQ+:** Podporujeme právo na manželství, adopci a ochranu před diskriminací. Nikdo by neměl být vystaven násilí, nenávisným projevům nebo omezování práv kvůli své sexuální orientaci nebo genderové identitě.
- **Reprodukční svobody:** Každý má právo rozhodovat o svém těle, přístup k bezpečné antikoncepci a interrupci nesmí být omezen. Zdravotní péče v

oblasti reprodukčního zdraví nesmí být podmíněna ekonomickými nebo ideologickými překážkami.

- **Podpora menšin:** Ochrana jazykových práv, vzdělávání v mateřském jazyce a kulturních projektů menšinových komunit. Diverzita kultur a identit nemá být vnímána jako problém.

9. ZDRAVOTNICTVÍ, SOCIÁLNÍ PÉČE, LÉKOVÁ POLITIKA A DEKRIMINALIZACE DROG

Zdravotní a sociální péče jsou základním právem, ne zbožím. Prosazujeme dostupné, kvalitní a plně veřejné zdravotnictví, které nebude podřízeno zisku farmaceutických firem a soukromých poskytovatelů. Stát musí garantovat bezplatnou péči pro všechny, včetně stomatologie, duševního zdraví a dlouhodobé péče. Drogová politika musí být založena na prevenci a sociálních opatřeních místo represí.

- **Sociální péče pro důstojný život:** Posílení sociálních služeb, včetně terénní a domácí péče, které umožní lidem zůstat ve svém prostředí a zabrání sociálnímu vyloučení. Pečovatelská práce musí být důstojně ohodnocena.
- **Důstojné podmínky pro zdravotníky a sociální pracovníky:** Kvalitní péči zajistí jen dobře ohodnocení a podporovaní pracovníci ve zdravotnictví.
- **Propojení zdravotní a sociální politiky:** Sociální opatření, jako je nepodmíněný příjem, musí pomáhat lidem lépe pečovat o své blízké a předcházet chudobě a zdravotním problémům. Důstojné sociální zajištění je klíčové pro prevenci nemocí a celkové zlepšení kvality života.
- **Veřejná kontrola farmaceutického průmyslu:** Léky musí být dostupné. Stát musí regulovat ceny a zajistit nezávislou výrobu základních léčiv. Podporujeme evropskou koordinaci lékové politiky, která sníží závislost na farmaceutických gigantech. V případě potřeby chceme na úrovni EU prosazovat vznik veřejnoprávního výrobce léků.
- **Spravedlivé využití veřejného výzkumu:** Léčiva financovaná z veřejných peněz nesmí být privatizována korporacemi.
- **Prevence a snižování škod místo represe:** Drogová politika musí být založena na vědeckých poznatcích, prevenci a sociálních opatřeních místo kriminalizace závislých. Podporujeme programy snižování škod, jako jsou bezpečné uživatelské zóny, výměna stříkaček a dostupná léčba.
- **Regulace návykových látek:** Podporujeme otevřenou debatu o legalizaci a státní regulaci psychedelik, aby se zabránilo zisku mafií a nebezpečným padělkům. Alkohol a tabák musí podléhat daňovému zatížení odpovídajícímu jejich zdravotním a společenským dopadům.

10. VĚDA, TECHNOLOGIE A UMĚLÁ INTELIGENCE

Věda a technologie mohou být zdrojem blahobytu moderní společnosti, zároveň však představují vážná existenční rizika pro lidstvo. Automatizace, digitalizace a

umělá inteligence mají potenciál posílit svobodu a demokracii. Nelze však spoléhat na to, že honba za soukromým ziskem v tržní prostředí takové využití technologie zajistí. V kompetitivním prostředí tyto technologie pravděpodobně povedou k dalšímu růstu nerovnosti jako nástroje manipulace, útlaku a vykořisťování. Proto musí být technologický pokrok aktivně směřován veřejnými institucemi a demokratickou kontrolou.

- **Veřejná kontrola nad technologiemi:** Digitalizace a AI musí být řízeny tak, aby sloužily lidem, ne korporacím a vládnímu dohledu. Proto prosazujeme tzv. digitální dohled zdola, tedy využívání technologií k monitorování činností mocných lidí, institucí a korporací občanskou společností.
- **Digitální práva a bezpečnost:** Osobní data nesmí být komoditou. Regulace musí zajistit ochranu uživatelů před nekontrolovaným sběrem dat a politickou manipulací. Digitální prostředí musí být transparentní a bezpečné.
- **Podpora svobodného softwaru:** Veřejné instituce by měly používat otevřený software, aby nebyly závislé na korporátních řešeních a aby podpořily rozvoj veřejného digitálního ekosystému.
- **Regulace a deprivatizace technologických gigantů:** Oligopol firem jako Google, Meta, Amazon, Microsoft, Apple a xAI (Twitter) koncentruje obrovskou ekonomickou a politickou moc díky kontrole většiny internetu, dat a nejnověji i umělé inteligence, na níž bude brzy závislá většina ekonomiky i řízení státu. Tyto strategické společnosti proto musí být buď podřízeny přímé kontrole veřejnosti (nejen akcionářů), nebo nahrazeny státními podniky zřízenými na úrovni Evropské unie.
- **Veřejné digitální platformy:** Prosazujeme vznik nezávislých platforem bez reklamní a algoritmické manipulace, které budou sloužit občanům, ne komerčním zájmům.
- **Automatizace práce:** AI a automatizace musí zlepšovat kvalitu života, usnadňovat práci a podporovat společenský rozvoj. Stát musí reagovat na dopady automatizace: zkrátit pracovní dobu, podpořit rekvalifikaci a zajistit spravedlivé rozdělení zisků ve prospěch všech. Místo udržování zanikajících profesí chceme vytvářet nové příležitosti.
- **Vzdělání ve věku umělé inteligence:** Rychlost technologického vývoje je enormní, proto nemá smysl připravovat studenty na konkrétní povolání v horizontu 10-20 let. Školství by se proto mělo zaměřit na osvojení fundamentálních principů fungování světa, vědy a technologie, stejně jako rozvoj vlastní kreativity, autonomie a kritického myšlení.
- **Veřejný vývoj technologií:** Abychom udrželi krok s globální konkurencí (např. Čína, USA), považujeme za klíčové výrazné investice na úrovni státu i EU do vývoje technologií skrze veřejné instituce (např. univerzity). Cílem je zajistit, aby maximum nových technologií bylo ve veřejném vlastnictví pod demokratickou kontrolou a bylo možné je využít pro financování chodu státu, sociálních služeb a společenského rozvoje.
- **Veřejné duševní vlastnictví a otevřený přístup k informačním zdrojům:** Stát by měl podporovat přechod důležitých výsledků výzkumu, softwaru a

umělecké tvorby do veřejné domény, přičemž autoři mají být spravedlivě odměňováni na základě statisticky zjištěného využití jejich děl. Vědecké výstupy financované z veřejných zdrojů musí být bezplatně dostupné široké veřejnosti.

11. DEMOKRACIE, REGIONÁLNÍ POLITIKA A OBČANSKÁ PARTICIPACE, POSTAVENÍ STÁTNÍCH ZAMĚSTNANCŮ

Demokracie nesmí být omezena jen na volby jednou za několik let – občané musí mít právo rozhodovat o klíčových otázkách a aktivně se podílet na správě společnosti.

- **Zapojení občanů do rozhodování:** Podporujeme referenda a možnosti přímé účasti občanů na důležitých politických rozhodnutích. Mechanismy rozhodování nesmí být zneužívány k omezování práv menšin a pracujících.
- **Zákon o celostátním referendu:** Chceme zavést ústavou předpokládaný zákon o referendu na základě lidové iniciativy.
- **Silnější místní samosprávy:** Obce musí mít dostatečné pravomoci a finance pro efektivní správu veřejných služeb, dopravy, energetiky a sociální péče.
- **Spravedlivá regionální politika:** Investice nesmí směřovat jen do velkých měst – venkovské a pohraniční oblasti nesmí být opomíjeny.
- **Dostupné veřejné služby pro všechny:** Každý region musí mít zajištěnou infrastrukturu, dopravu a pracovní příležitosti, nejen bohaté metropole.
- **Ochrana občanských práv:** Podporujeme právo na protest, stávkou a ochranu demonstrací před represí. Protesty nesmí být kriminalizovány.
- **Důstojné podmínky pro státní zaměstnance:** Veřejný sektor musí být spravedlivě financován a státní zaměstnanci adekvátně odměňováni. Podporujeme spravedlivé platy a pracovní podmínky učitelů, zdravotníků, hasičů a dalších zaměstnanců veřejného sektoru.
- **Decentralizace správy státu jen při zachování rovnosti:** Pravomoci mezi centrální a místní úrovní musí být rozděleny nejen podle principu subsidiarity (tj. co můžeš udělat na místní úrovni, to udělej tam), ale i společenské rovnosti. Nechceme decentralizovat v případech, kde by to znamenalo posílení moci místní elity nebo skupinových zájmů na úkor většiny obyvatel.
- **Podpora menších obcí:** Správa státu nesmí být pro menší obce finančně, administrativně, a kapacitně neúnosná – je-li na obec delegována nová agenda, musí dostat k jejímu vykonávání i prostředky. Obce musí mít přístup ke správním službám i odborné podpoře. Podporujeme dobrovolné sdružování obcí za účelem zjednodušení správy a lepší dostupnosti služeb pro občany.

12. SPRAVEDLIVÁ JUSTICE, BEZPEČNOSTÍ SLOŽKY

Požadujeme rovný přístup k justici (stávající systém zvýhodňuje majetné) a konec exekutorského byznysu. Bezpečnost nesmí být záminkou pro sledování občanů a militarizaci společnosti.

- **Dostupná a spravedlivá justice:** Právní pomoc a soudní řízení musí být dostupné všem, nejen těm, kteří si je mohou dovolit.
- **Rovnost před zákonem:** Soudní systém nesmí chránit bohaté a mocné, zatímco chudí čelí přísnějším trestům. V relevantních oblastech je vhodné zvažovat zavádění pokut ve výši procenta z příjmu pokutovaného místo fixní částky.
- **Reforma exekucí:** Exekuce nesmí být výnosným byznysem, ale sociálně spravedlivým nástrojem vymáhání dluhů. Chceme zrušit institut soukromého exekutora a nahradit ho úřadem exekutora soudního.
- **Ochrana soukromí:** Odmítáme masové sledování občanů, biometrické dohledové systémy a chytré kamery bez soudního rozhodnutí.
- **Zákaz soukromých bezpečnostních složek:** Ochrana občanů nesmí být nahrazena soukromými firmami, které sledují dílčí zájmy.
- **Boj proti nenávisti:** Stát musí chránit společnost před projevy rasismu, fašismu a politického násilí.
- **Regulace individuálního vlastnictví zbraní:** Přístup ke zbraním musí být nadále regulován.

13. MÉDIA A KULTURA

Nezávislá média a svobodná kultura jsou pilíři demokracie a musí být chráněna před zájmy státu, politických stran i kapitálu. Podporujeme dostupnou kulturu pro všechny, férové financování umění a ochranu tvůrců před zneužíváním jejich práce.

- **Nezávislost a odpovědnost médií:** je nutné zajistit autonomii veřejnoprávních médií na státu a politikách i redakcí soukromých médií na jejich vlastních (skrže právní subjektivitu redakcí, zakotvení nezávislosti práce do kolektivních smluv apod.).
- **Podpora komunitních a družstevních médií:** pro informační pluralismus je jejich existence nezbytná.
- **Zajištění příjmů médií proti sociálním sítím:** média, která nedotuje silný investor, se těžko udrží, pokud bude většina příjmů z reklamy plynout sociálním sítím a dalším digitálním platformám.
- **Ochrana před manipulací:** Podporujeme nástroje pro ověřování faktů. Tyto nástroje musí být transparentní, veřejně kontrolovatelné a nesmějí se samy stát prostředkem propagandy. Cenzura ani blokování obsahu nejsou řešením.
- **Financování kultury:** Umění nesmí být vydáno napospas trhu. Stát musí zajistit stabilní financování umění, včetně komunitního a experimentálního.
- **Autorská práva ve prospěch tvůrců:** Tvůrci musí mít spravedlivou odměnu za svou práci a přiměřenou kontrolu nad veřejným používáním jejich děl, veřejnost pak odpovídající míru volného přístupu k nim. Je nezbytné omezovat jak přemrštěné finanční nároky a omezování přístupu ze strany vydavatelů a ochranných autorských svazů, tak vykořisťování cizí tvůrčí práce ze strany velkých internetových platforem.

- **Dostupná kultura pro všechny:** Prosazujeme dostupné kulturní instituce, komunitní centra a podporu regionálních kulturních aktivit, které nebudou závislé na komerčním zisku.

14. ZEMĚDĚLSTVÍ A POTRAVINOVÁ BEZPEČNOST

Každý má právo na kvalitní, zdravotně nezávadné a cenově dostupné potraviny. Odmítáme potravinový systém, který podřizuje přístup k jídlu tržní logice, spekulacím a tlaku obchodních řetězců. Prosazujeme veřejnou kontrolu nad celým potravinovým řetězcem, podporu místní a ekologické produkce a zajištění dostupnosti základních potravin pro všechny – bez ohledu na příjem, místo bydliště či sociální postavení.

- **Potraviny jako základní lidská potřeba:** Zdravé, dostupné a udržitelné potraviny musí být součástí sociálních jistot – od školního stravování po sociální služby. Prosazujeme model, kde stát zajišťuje základní potravinové potřeby jako součást péče o důstojný život všech.
- **Rozbití moci agrobyznysu a řetězců:** Kartelové dohody mezi agroholdingy a obchodními řetězci udržují zemědělce v závislosti a spotřebitele v nejistotě. Požadujeme důslednou kontrolu cenotvorby, transparentnost obchodních vztahů a možnost zásahu státu či EU v případě spekulativních výkyvů. Zemědělci nemohou nést rizika systému, z něhož profitují jiní.
- **Podpora malých zemědělců a družstev:** Veřejné prostředky musí směřovat v první řadě k malým a středním zemědělcům, rodinným farmám, družstvům a začínajícím hospodářům.
- **Změna dotační politiky:** Současný systém dotací zvýhodňuje velké agrokomplexy a investiční fondy. Požadujeme zásadní reformu, která upřednostní ekologickou udržitelnost, sociální přínos a místní zaměstnanost, nikoli objem produkce nebo velikost podniku.
- **Zkrácení dodavatelských řetězců:** Podporujeme místní trhy, obecní výkupny a zpracovny, družstevní distribuční modely i městské farmy. Zkrácení cesty od pole k talíři sníží emise, plýtvání potravinami i tlak na ceny.
- **Ekologická transformace zemědělství:** Zemědělství musí chránit půdu, vodu a klima. Požadujeme přechod k agroekologickému modelu hospodaření jako novému standardu. Podporujeme rozvoj permakultury, smíšených kultur a zemědělství šetrného ke krajině i lidem.
- **Technologie a inovace pro transformaci zemědělství:** Podporujeme výzkum a zavádění nových technologií – včetně robotizace, biotechnologií, práce s geodaty a umělé inteligence – které slouží potřebám zemědělců. Digitalizace má usnadnit práci na poli, omezit byrokracii a posílit kontrolu nad dodavatelskými řetězci, aby se zisk nerozplýval mezi překupníky a obchodními řetězci.